

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

LAUSUNTO
10.9.2021

Lausunto Suomen CAP-suunnitelman luonnoksesta vuosille 2023-2027

Viite: Lausuntopyyntö VN/16188/2021

Vanajavesisäätiö sr esittää lausuntonaan seuraavaa:

Tärkeintä Suomen CAP-suunnitelman viimeistelyssä on varmistaa se, että suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet motivoivat viljelijöitä toteuttamaan ympäristömyönteisiä toimenpiteitä. Siksi toimenpiteiden tapauskohtaista harkintaa ja joustavuutta tulee lisätä. Jotta maatalouden, vesienhallinnan, ilmastomuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden haasteisiin löydetään uusia ratkaisuja, tulee tukea viljelijöiden tekemää innovatiivista koetoimintaa.

Yleistä

CAP-suunnitelma sisältää kaksi hyvin erilaista teema (maataloustuki ja muu maaseudun kehittäminen), joista luonnoksen perusteella on vaikea hahmottaa kumpaakaan kokonaisuutena tai niiden keskinäistä kytkeytyneisyyttä. Lisäksi luonnoksessa on satunnaisesti mukana metsätalouteen liittyviä teemoja. CAP-luonnoksessa on vaikea löytää metsätalouteen liittyviä ohjauskeinoja ja niiden vaikutuksia. Lopullisessa suunnitelmassa nämä kolme teemaa olisi syytä eriyttää nykyistä selvemmin ja toisaalta lisätä perusteluosioon kappale, jossa näiden yhteydet selvitetään sillä tasolla, että muutkin kuin maatalousalan ammattilaiset sen voivat hahmottaa.

CAP-suunnitelman käsitteistö on epäselvä, vieraannuttava eikä noudata nykyisen tukikauden terminologiaa. Kokonaisuus on vaikea hahmottaa. Esimerkiksi sanojen ympäristösitoumus ja ympäristösopimus yleistajuinen merkitys on lähes sama, mutta CAPissa ne kertovat aivan eri asioista. Hyvin saman tyyppisiä toimenpiteitä on sisällytetty erilaisten termien alle. Myös uusi ekojärjestelmätermi ei avaudu eikä kaikista toimenpidevaihtoehdoista hahmotu kokonaisuutta. Niin ikään GAEC-vaatimuksien, ympäristökorvausten ja ekojärjestelmän välinen yhteys on vaikeasti hahmotettava. Viestinnällisesti CAPin luonnoksen laadinnassa ei ole onnistuttu. Asiakirjassa tulisi olla mm. selkeitä visualisointeja tukijärjestelmän keskinäisistä suhteista.

Esitys jatkotoimiksi

- CAP-suunnitelman käsitteistöä, rakennetta, visualisointeja ja tekstin luettavuutta tulee kehittää viestinnän ammattilaisten ja suunnitelman tärkeimmän kohderyhmän, viljelijöiden, kanssa.

Tärkeintä suomalaisen maatalouden ja maaseudun kehittämisessä olisi motivoida toimijoita kehittämään ja uudistamaan tekemistään kestäväan ja silti taloudellisesti kannattavaan suuntaan. CAP-luonnoksen maataloustukiosio perustuu edelleen rajoituksiin ja virheistä aiheutuviin seuraamuksiin. Maataloustukiosio ei mahdollista saati kannusta innovatiivisuuteen tai kokeiluihin, jotka kuitenkin SWOT-analyyseissä tunnistettiin tärkeimmiksi mahdollisuuksiksi löytää uusia ratkaisuja ja keinoja.

Yksi tapa lisätä ympäristötoimenpiteiden valinnan houkuttelevuutta on sallia enemmän joustoa tukikriteerien tulkintaan esimerkiksi keliolosuhteiden takia. Myöskään rahoitus ei saisi loppua kesken kauden. Esimerkiksi luomutuotannon 25 % kattotavoitetaso tulee todennäköisesti täyttymään jo ohjelmakauden alussa, jolloin luomutuotantoa ei loppukaudesta pystytä enää lisäämään. Luomuun tulisi myös olla mahdollista siirtyä joustavasti, muutama peltolohko kerrallaan. Luomuviljely vaikuttaa niin moneen CAP-suunnitelmassa mainittuun tavoitteeseen myönteisesti, että sitä tulisi pyrkiä tukemaan viimeiseen saakka jopa valtion suorilla tuilla.

Esitys jatkotoimiksi

- Suunnitelman tavoitteeksi tulee ottaa viljelijöiden innostaminen ja motivointi sekä tarjota useassa toimenpiteessä mahdollisuus kehittää uusia ratkaisuja innovatiivisin kokeiluin.
- Toimenpiteiden toteutukseen tulee sisällyttää harkinnanvaraisuutta ja tapauskohtaista joustoa.
- Toimenpiteiden rahoitus tulee allokoida niin, ettei rahoitus lopu kesken kauden.
- Luomuviljelyn 25 % katto tulee poistaa.
- Tulee olla mahdollista siirtyä luomuviljelyyn vähitellen.

On valitettavasti ilmiselvää, ettei CAP-suunnitelma tällaisenaan toteutettuna auta saavuttamaan ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen ja vesiensuojeluun liittyviä tavoitteita.

Tarveanalyysit

Tarveanalyysi on koottu sirpaleisesti. Tekstiä, numeroita ja dataa on paljon, mutta synteysi puuttuu. Lukija uupuu aineiston määrään eikä silti viisastu. Kun CAP-luonnosta vertaa esimerkiksi tuot-

tajajärjestöjen ilmasto-, maaperä- ja vesiohjelmiin, suurimpana erona on se, että niissä tausta ja toimenpiteet muodostavat kokonaisuuden, ja ohjelmat ovat tiiviitä ja helppolukuisia. CAP-suunnitelmassa kytkös toimenpiteiden ja tarpeiden välillä jää epäselväksi ja toisinaan se puuttuu kokonaan. Teksteissä ja kuvituksessa esitetyissä faktoissakin on hajontaa. Tällainen esimerkki löytyy kohdasta, jossa puhutaan metsäkadosta ja metsityksestä. Myös mietityttää kohta, jossa todetaan kivennäismaiden maaperän hiilen vähentyneen peltomailla viimeisten vuosikymmenien aikana. Kuitenkin viljavuuspalvelun vuosien 2001-2015 tietojen mukaan suomalaisten peltojen multavuus on lisääntynyt vuodesta 2001 (tulolaari.fi). Onko peltojen orgaaninen aines vähentynyt vai lisääntynyt?

Esitys jatkotoimiksi

- Tarveanalyysin teksti tulee kirjoittaa tiiviimmäksi ja selkeämmäksi ja sen data tulee tarkistaa.

Olisi tärkeää, että seuraavan suunnitelmakauden aikana saadaan uutta tietoa ja valitaan tarkoituksenmukaisin peltomaan hiilen indikaattori. Tilakohtaisissa toimenpiteissä tullaan jatkossa tekemään hehkutusjäännösanalyysi, mikä tulee tuottamaan arvokasta tietoa. Olisi kuitenkin kohtuullista, että siitä aiheutuvat kustannukset olisivat ainakin osin korvattavissa.

Tilakohtaisen hiilitaseen laskenta (sis. maaperä, sato, energian käyttö ja tuotanto, tilan hoitoon liittyvä liikenne, metsäbiomasat) tuottaisi tarpeellista tietoa viljelijälle ja myös tietoa toimenpiteiden vaikuttavuudesta. Hiiliviljelytiloilta voi saada hyviä kokemuksia laskentamalleista, joita voisi hyödyntää laajemmin. Taseen laskenta olisi vapaaehtoinen, ja ohjelmakauden päätteeksi palkittaisiin tilat hiilinegatiivisesta tuloksesta. Tässä tulisi hyödyntää NEUVO2030-palveluita.

Esitys jatkotoimiksi

- Suunnitelmaan tulee valita luotettava peltomaan hiilen indikaattori.
- Hehkutusjäännösanalyysin aiheuttamat lisäkustannukset viljavuusanalyseissä tulee korvata edes osittain.
- Suunnitelmaan tulee sisällyttää vapaaehtoinen tilakohtaisen hiilitaseen laskenta.

Maaperän kasvukunnon parantaminen on keskeistä kaikkien CAP-suunnitelman tavoitteiden kannalta. Mikäli viljelijä sitoutuu noudattamaan aitoa viljelykiertoa, tulisi siitä maksaa tuntuva korvaus. Aidolla viljelykierrolla tarkoitamme sitä, että viljelykasvia

vaihdetaan kullakin lohkolle sen sijaan, että jollakin peruslohkolla voi viljellä useita vuosia peräjälkeen samaa kasvilajia. Mahdolliset valvonnalliset haasteet tulisi voida ratkaista tietojärjestelmiä kehittämällä. Viljelijöiden ja viranomaisten välisen datan vaihdon tulisi olla sujuvaa.

Vuokrapeltojen suuri osuus vaikeuttaa maaperän kasvukunnon kehittämistä. Lyhyiden maanvuokrasopimusten aikana vuokraviljelijälle aiheutuu taloudellinen riski pitkäaikaisvaikutteisten ja kalliiden toimenpiteiden toteuttamisesta (maanparannusaineet, vesienhallinta). Riskiä pienentää se, jos vuokraviljelijöiden saama tuki tällaisista toimista olisi tavanomaista tukea korkeampi.

Esitys jatkotoimiksi

- Aidon viljelykierron noudattamisesta tulee maksaa tuntuva korvaus.
- Tietojärjestelmien kehittämiseen tulee panostaa.
- Vuokraviljelijöille tulee myöntää pitkävaikutteisista ja kalliista maaperän kasvukuntoa parantavista toimista korkeampi tuki kuin muille viljelijöille.

Ehdollisuus

On tärkeää, että vesistöön rajoittuvilla lohkoilla on vähintään 3 m levyiset suojakaistat. Viljelijöitä tulee kannustaa kohdentamaan toimenpide kalteville lohkoille ja toteuttamaan suojakaistat riittävän levyisinä kullekin kohteelle. Työteknisistä syistä kaistan leveydelle tulisi tilavalvonnassa sallia vaihtelua siten, että kaista on keskimäärin vähintään 3 metrin levyinen. Perustellusta syystä ja viljelysuunnitelmassa esitettynä kaista voisi olla paikoin myös kapeampi ja valvoja voi tämän hyväksyä.

Mielestämme leveillä suojakaistoilla tulisi voida olla mahdollista antaa eroosiosuojaustarkoituksessa kasvaa muutamia maisema- ja luonnonmonimuotoisuuspuita tai -pensaita.

Nykyisessä tukijärjestelmässä mukana olevat pientareet tulisi edelleen sisällyttää suunnitelmaan vähintään metrin levyisinä niin, että ne olisivat pakollisia sellaisten valtaojien tai valtaojan kaltaisten ojien varsilla, joissa on vettä ympäri vuoden.

Esitys jatkotoimiksi

- Suojakaistat tulee saada erityisesti vesistöjen varteen ja kalteville maille.
- Suojakaistan leveydelle tulee sallia pientä joustoa perustellusta syystä.
- Suojakaistoilla tulee sallia yksittäisiä puita ja pensaita.

- Pientareet tulee olla suunnitelmassa mukana 1 m levyisinä.

Ekojärjestelmä

Ekojärjestelmän monimuotoisuuskasvit-osiossa on linjattu niin, että kasvustot pääosin muokataan vuosittain (1-2 vuoden välein). Kun tavoitteena on monimuotoisuus, tulisi niityillä ja riistapelloilla sallia pidempiaikaiset kasvustot ilman pakollista kyntämistä. Niityt kehittyvät vasta useiden vuosien tuloksena monimuotoisuutta tukevaksi. Samoin riistapellojen pidempi kasvillisuus toimii myös suojapaikkana lisääntymisaikaan. Monimuotoisuuden lisäksi pidemmistä kasvustokausista hyötyisivät myös ilmasto ja vesistöt.

Esitys jatkotoimiksi

- Monimuotoisuuskasvit-toimenpiteessä tulee sallia monivuotiset kasvustot ilman pakollista kyntämistä.

Ympäristökorvaukset

Valinnaiset vaihtoehdot

Ympäristösitoumuksen tilakohtaisten toimenpiteiden valinnaisissa vaihtoehdoissa on mukana lukuisa määrä vielä kehitysvaiheessa olevia toimia, joiden vaikuttavuus on kyseenalainen (paitsi laitekauppiaille). Useimmilla viljelijöillä ei myöskään ole resursseja hankkia sellaisia laitteita käyttöönsä. Tällaisten epärealististen toimien rinnalle tulisi sisällyttää maataloutta oikeasti kehittäviä ja viljelijöitä innostavia toimia. Lisäisimme valikoimaan toimenpiteeksi vaihtoehdon numero 12:

Koetoiminta uusien ratkaisujen löytämiseksi

Tilalla suunnitellaan ja toteutetaan jokin omaehtoinen ja tilan olosuhteisiin sopiva ympäristömyönteinen uudenlainen toimenpide, jonka toteutumisesta ja vaikutuksia seurataan dokumentoidusti ohjelmakauden ajan. Toimenpide voi liittyä hiilensidontaan, monimuotoisuuden parantamiseen tai ylläpitämiseen tai vesiensuojeluun ja vesien hallintaan. Toimenpiteen aloittamisesta ilmoitetaan maatalousviranomaiselle, joka myöntää toimenpiteelle harkinnanvaraisen aloitusluvan ja ottaa vastaan toimenpiteen vaikuttavuusraportin.

Myönnettyihin koetoimenpiteisiin sovelletaan ympäristökorvauksen ehtoja joustavasti, jos se on koetoiminnan toteutumisen kannalta välttämätöntä. Halutessaan viljelijä voi hyödyntää NEUVO-asiantuntijoiden

osaamista koetoiminnan suunnitteluun ja raportointiin.

Esitys jatkotoimiksi

- Valinnaisten vaihtoehtojen toimenpiteiden realistisuus tulee arvioida uudelleen.
- Valinnaisten vaihtoehtojen valikoimaan tulee lisätä toimenpide ”Koetoiminta uusien ratkaisujen löytämiseksi”.

Ympäristökorvausten ympäristösopimuksen toimenpiteessä, jossa hoidetaan maatalouden luonnon monimuotoisuutta ja maisemaa, ei ole kirjattu talkoin toteutettuja niittoja hyväksytyksi hoitotoimenpiteeksi. Vain laidunnus on tukikelpoista. Kuitenkin suuri osa perinnemaisemista on säilynyt ja säilyy vain ja ainoastaan talkoovoimin toteutettujen niittojen avulla.

Esitys jatkotoimiksi

- Niitto tulee sisällyttää hyväksytyksi luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitotoimenpiteeksi.

Ympäristösitoumuksen lohkokohtainen toimenpide valumavesien hallinta

Toimenpiteen otsikointi on liian laaja suhteessa toimenpiteen sisältöön. Tässä CAP-luonnoksessa esitetty säätösalojituksen liittyvä toimenpide koskee vain hyvin pientä osaa Suomen pelloista, joka sijaitsee maantieteellisesti rajatulla alueella. Ehdotamme, että tämä otsikko muutetaan muotoon ”Salaojitus”. Luonnoksessa esitettyjen säätösalojituksen liittyvien toimenpiteiden lisäksi siihen lisätään salojien ja muun peruskuivatuksen infrastruktuurin hoitoon liittyvä toimenpide.

Tämän toimenpiteen laajentaminen on erityisen tärkeää. Asiakirjan SWOT-analyysissä on ilmasto-osiossa tunnistettu heikkoutena se, että maatalouden kuivatusjärjestelmien kunto on heikentynyt eivätkä ne pysty vastaamaan ilmastonmuutoksen johdosta voimistuviin maatalouden vesienhallinnan haasteisiin, kuten tulviin ja kuivuuteen. Tähän heikkouteen ei suunnitelmassa kuitenkaan ole esitetty vastaavaa ja vaikuttavaa toimenpidettä.

Esitys jatkotoimiksi

- Valumavesien hallinta -toimenpiteen nimi tulee muuttaa muotoon Salaojitus.

- Edellä mainittuun Salaojitus-toimenpiteeseen tulee lisätä säätösala-
ojituksen lisäksi muuta peruskuivatuksen infrastruktuurin hoitoon
liittyvää sisältöä.

Kiertotalouden edistäminen -toimenpiteessä tulisi erikseen mainita rakennekalkki maanparannusaineena. Rakennekalkin ja kuidun hehtaariohtaista korvaussummaa tulisi nostaa huomattavasti. Vaatimus siitä, että tila ei voi samanaikaisesti sekä luovuttaa että vastaanottaa orgaanista materiaalia muuten kuin biokaasulaitoksen kautta, saattaa aiheuttaa tilanteen, jossa lantaa luovuttava tila ei saa vastaanottaa kuituja tms. orgaanisia maanparannusaineita. Tämä ei varmastikaan ole suunnitelman tarkoitus.

Esitys jatkotoimiksi

- Kiertotalouden edistäminen -toimenpiteessä tulee mainita rakennekalkki.
- Rakennekalkin ja kuidun korvaussummaa tulee nostaa.
- Tulee sallia tilojen samanaikaisesti sekä luovuttaa että vastaanottaa orgaanista materiaalia muutenkin kuin biokaasulaitoksen kautta.

Suojavyöhykkeet ja turvepeltojen nurmi -toimenpiteessä on yhdistetty samaan toimenpiteeseen kaksi hyvinkin eritaustaista asiaa. Ehdotamme, että suojavyöhykkeistä tehdään oma toimenpiteensä ja turvepeltojen nurmesta oma toimenpiteensä, ja niihin varattavat määrärahat jyvitetään erikseen kummallekin. Tällä selkeytetään käytäntöjä ja varmistetaan, että suojavyöhykkeille riittää resursseja.

Suojavyöhykkeelle tulee sallia yksittäisten puu- ja pensasryhmien eroosion torjumiseksi ja luonnon monimuotoisuuden hyväksi. Suojavyöhykkeelle tulee sallia kasvillisuuden niittojätteen lisäksi läjittää vesiensuojelurakenteista poistettua sedimenttiä kuitenkin niin, ettei siitä aiheudu uudelleenvalumia. Valvonnassa tulee läjitystä seuraavana kasvukautena sallia tavanomaista vähäisempi kasvillisuus läjitysalueella.

Suojavyöhyketoimenpiteestä saataisiin paljon nykyistä houkuttelevampi, jos sen hoitovelvoitetta voitaisiin keventää siten, että niitto voisi olla harvemmin kuin kerran vuodessa, ja siten, ettei sitä varten tarvitse rajata uutta kasvulohkoa.

Esitys jatkotoimiksi

- Suojavyöhykkeet ja turvepeltojen nurmi -toimenpide tulee jakaa kahdeksi toimenpiteeksi: 1) Suojavyöhykkeet, 2) Turvepeltojen nurmi.

- Em. toimenpiteen määrärahat tulee jakaa vastaavasti.
- Suojavyöhykkeelle tulee sallia yksittäisiä puita ja pensaita.
- Suojavyöhykkeelle tulee sallia sedimentin läjitys vesiensuojelurakenteesta.
- Suojavyöhykkeen vuosittainen niittovaatimus tulee muuttaa esim. kahden vuoden välein toteutettavaksi.
- Tulee poistaa vaatimus uuden kasvulohkon perustamisesta suoja-
vyöhykettä varten.

Ei-tuotannolliset investoinnit

Kosteikkoinvestoinnit-toimenpiteen esittelytekstissä kuvaillaan laajalti vesienhallinnan toimenpiteitä kuten tulva-alueet ja tasanteet ja muu luonnonmukainen peruskuivatus. Toimenpiteen tarkemmassa rajauksessa ja kustannus- ja tavoitehehtaariesittelystä käsitellään kuitenkin yksinomaan kosteikoiden rakentamista. Toimenpide tulee rajata esitettyä laajemmaksi siten, että se kattaa kosteikkoja pienemmät, puro- ja valtaojaluokan toimenpiteet. Suunnitellut toimenpidemäärät (80 kpl koko maassa vuodessa) ovat niin alhaiset, ettei niillä saavuteta tarvittavaa vaikuttavuutta. Tavoitetasossa pitää olla merkittävä korotus, jos ympäristöhyötyjä oikeasti halutaan saada aikaan.

Lisäksi tulvasuojeluun ja ilmastonmuutoksen sopeutumisen kannalta olisi tärkeää saada valuma-alueiden vedenpidätyskykyä lisättyä niin, että väliaikainen tulvavesien hidastaminen metsä- ja suoalueilla tulisi tuen piiriin.

Laajempi vesienhallintatoimenpiteiden kirjo toteutuessaan tukee sekä ilmastotavoitteita, monimuotoisuuden lisäämistä tai turvaamista sekä vähentää vesistökuormitusta.

Kosteikkojen toimivuuden kannalta olisi hyvä, jos olemassa olevia kosteikoita voisi tuen turvin laajentaa ei-tuotannollisen investoinnin tuen avulla. Jos alkuperäinen kosteikko on rakennettu hanke- rahoituksella, siis julkisella rahoituksella, luonnoksen mukaan laajennusinvestointi ei olisi tukikelpoinen. Tähän olisi tärkeää saada muutos.

Esitys jatkotoimiksi

- Kosteikkoinvestointeihin tulee sisällyttää myös kosteikkoja pienempiä toimenpiteitä.
- Kosteikkoinvestointien tavoitelukumäärää tulee korottaa.
- Kosteikkoja pienemmille toimenpiteille tulee arvioida tavoitetasot ja varata määrärahat.

- Väliaikainen tulvavesien hidastaminen metsä- ja suoalueilla tulee saattaa tuen piiriin.
- Tulee mahdollistaa julkisella rahoituksella rakennettujen kosteikoiden laajennus ei-tuotannollisen investoinnin tuen avulla.

Ei-tuotannollisten investointien hakijaksi tulisi hyväksyä myös muita kuin aktiiviviljelijöitä tai yhdistyksiä. Yksityisillä maanomistajilla, kunnilla ja seurakunnilla on hallinnassaan laajoja maa- ja vesialueita, joiden monimuotoisuus- ja hiilensidontahyötyjä olisi mahdollista vahvistaa. Näiden kohteiden nykyiset luontoarvot ovat harvoin niin merkittäviä, että kohteet hyväksyttäisiin luonnonsuojeluohjelmiin, mutta investointihankkeiden avulla niistä voisi saada kehittyviä kohteita ja tukea maaseudulla muuten tehdyille toimille.

Esitys jatkotoimiksi

- Ei-tuotannollisten investointien hakijaksi tulee hyväksyä myös yksityiset maanomistajat, kunnat ja seurakunnat.

Maaseudun kehittäminen

Maaseudun kehittämishankkeet ovat maaseudun kehittämisen tärkeimpiä työkaluja. On hienoa, että niitä on mahdollista toteuttaa! Ne ovat ainoita mahdollisuuksia saada lisäresursseja edistämistehäviin ja uuden kehittämiseen. Valtion ja kuntien resurssit käytetään niin tarkasti lakisääteisiin tehtäviin, että sieltä kautta on vaikeaa saada rahoitusta muunlaisiin tehtäviin. Monelle kolmannen sektorin organisaatiolle maaseuturahaston rahoitus on elintärkeää.

Viljelijöiden luonnonhoitotoimenpiteissä saattaa rajoittavana tekijänä olla se, ettei kyseisellä tilalla ole esimerkiksi niittämiseen soveltuvaa kalustoa tai karjaa. Tällöin ratkaisu voisi olla luonnonhoitopalveluiden ostaminen urakointina. Tällaisen urakointiyrittämisen lisääminen toisi maaseudulle lisää elinkeinotoimintaa. Siksi tällaista yritystoiminnan aloittamista (koulutus ja laitehankinnat) tulisi tukea maaseuturahastosta.

Yksi teema, joka puuttuu ohjelmasta, on sininen biotalous. Esimerkiksi kotimaisen kalan käytön lisääminen tarvitsee edelleen tukea.

Esitys jatkotoimiksi

- Luonnonhoidon urakointipalveluiden käynnistämistä tulee tukea.
- Sinisen biotalouden edistäminen tulee sisällyttää maaseudun kehittämishankkeiden tavoitteisiin.

Osaamisen kehittäminen ja tiedonvälitys

Koulutushankkeiden kohdalla (5.2.6.1) jää epäselväksi, millaisia investointeja tuki voi kattaa. Koulutushankkeiden vaikuttavuuden kannalta olisi tärkeää, että ne voivat sisältää myös investointimahdollisuuden (esim. esimerkkikohteiden rakentaminen, ympäristökunnostustoimenpiteiden monistaminen, kestokulutushankinnat). Sama koskee tiedonvälityshankkeita kohdassa 5.2.6.2. Ylipäätään olisi tärkeää vahvistaa koulutus- ja tiedonvälityshankkeita mahdollistamalla aiheeseen liittyvät investoinnit. Kehittämistyössä konkreettisella tekemisellä on paras vaikuttavuus ja käytännön tekeminen tukee ihmisten oppimista ja tiedonmuodostusprosesseja.

Koulutus- ja tiedonvälityshankkeisiin on tukikelpoiseksi teemaksi otettu nyt mukaan ympäristökasvatus. Se on oikeansuuntainen, loistava uudistus!

Onko tarkoituksena, että tiedonvälityksessä (5.2.6.2) ovat tukikelpoisia vain koulutuspalveluita tarjoavat organisaatiot? Vertailun vuoksi kohdassa 5.2.6.1 tällaista rajausta ei ole. Olisi tarkoituksenmukaisinta, että mahdollisimman moni kiinnostunut organisaatio olisi tukikelpoinen.

NEUVOssa (5.2.6.3) on kiitettävää se, että neuvonnan kohderyhmänä ovat viljelijät, tuottajien muodostamat ryhmät ja ympäristöasioissa myös muut maankäyttäjät. Eli neuvontaa voivat saada myös muut kuin aktiiviviljelijät. Tämä tosiasia on vain harvan toimijan tiedossa. Siksi tämän viestintään tulee panostaa. Esimerkiksi vesiensuojelutoimissa useiden viljelijöiden yhteistyöryhmät voisivat olla varteenotettava toimijataho ja hyötyä neuvonnasta.

Esitys jatkotoimiksi

- Sekä Koulutushankkeet- että Tiedonvälityshankkeet-toimenpiteisiin tulee sisällyttää mahdollisuus tehdä investointeja.
- Tiedonvälityshankkeen toteuttajiksi tulee hyväksyä myös muut kuin koulutuspalveluita tarjoavat organisaatiot.
- NEUVOn laajoista hyödyntämismahdollisuuksista tulee tiedottaa muillekin kuin aktiiviviljelijöille.

Yhteistyö (Leader)

Leader-rahoituksen painotus ydinmaaseudulle ja harvaan asutulle maaseudulle on ongelmallinen ruuhka-Suomen maaseutualueella. Kehitettävää on ruuhka-Suomen maaseutualueillakin ja toimenpiteillä saataisiin täällä hyvää vaikuttavuutta. Erityisesti ympäristöasioissa on ruuhka-Suomessa enemmän korjattavaa kuin kaukaisemmillä harvaan asutuilla seuduilla.

Toivottavaa on, että yhtä Leaderin yleisperiaatetta muutetaan. Nykyisellään hanketukihakijan on oltava jo hakuvaiheessa selvillä kaikista hankkeen hankinnoista ja niiden kustannuksista (ts. kilpailutukset/tarjouspyynnöt tehtynä). Tämä onnistuu yksinkertaisissa yhden hankinnan hankkeissa, mutta laajemmissa kehittämishankkeissa hankkeen edetessä saattaa syntyä uusia avauksia, joita ei ole osattu hakuvaiheessa arvioida tai nähdä ennalta. Muutoksien edellyttämä muutospäätös on hallinnollisesti kankea ratkaisu. Muutoshakemusten sijasta voitaisiin hyväksyä se, että hakemuksessa tiettyjen hankintojen kustannukset esitetään tarkan tiedon sijaan arviona.

Esitys jatkotoimiksi

- Leader-rahoitusta ei tule ruuhka-Suomessa painottaa vain ydinmaaseudulle ja harvaan asutulle seudulle.
- Laajojen Leader-kehityshankkeiden hakemusvaiheessa tulee hyväksyä hankintojen kustannukset arviotasolla.

Yleishyödylliset investoinnit

Yleishyödyllisissä investoinneissa tukikelpoisista kohteista on suljettu pois suuret investoinnit kuten maantiet ja kalaportaat. Monimuotoisuuden lisäämisen kannalta maaseutualueilla on lukematon määrä pieniä kalatiekohteita (pieniä käytöstä poistettuja myllypatoja tai säännöstelypatoja), joiden sisällyttäminen tukikelpoiisiin olisi ratkaisevan tärkeää, niiden toteuttamisen edellytys. Kyse on kaikkine suunnittelukuluineenkin alle 500 000 euron hankkeista. Tukiehtoihin tulee kirjata mahdollisuus hankkeistaa pieniä, yleishyödyllisiä padon rakenteiden muutoshankkeita (eli kalatien rakentamishankkeita) siinä tapauksessa, että patorakenne ei ole energiantuotannon tai muun tuotannon piirissä.

Talkootyön osarahoituskelpoisuus on selvä myönteinen ominaisuus yleishyödyllisissä investoinneissa.

Esitys jatkotoimiksi

- Yleishyödyllisissä investoinneissa tulee katsoa pienet kalatienhankkeet tukikelpoisiksi.

Toivotamme paljon myötätuulta CAP-suunnitelman jatkojalostamiseen. Tehdävämme on vaativa ja haastava, ja koko Suomen kannalta todella tärkeä!

Ystävällisin terveisin,

Sanni Manninen Johansen, pääsihteeri
Vanajavesisäätiö sr

Suvi Mäkelä, vesistöasiantuntija
Vanajavesisäätiö sr